

готовність до законодавчих змін на основі європейських стандартів для забезпечення рівних прав національних меншин та збереження мовного розмаїття Європи.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про засади державної мовної політики» від 03 липня 2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17#Text>

2. Закон України «Про корінні народи України» від 01 липня 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text>

3. Закон України «Про національні меншини (спільноти) України» від 10.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2827-20#n58>

4. Державна цільова національно-культурна програма «Єдність у розмаїтті». URL: <https://centraljust.gov.ua/news/info/derjavna-tsilova-programa-ednist-u-rozmaitti>

5. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про національні меншини (спільноти) України» щодо деяких питань реалізації прав і свобод осіб, які належать до національних меншин (спільнот) України» від 21.09.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3389-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-444-6-45>

Присяжнюк Л. Ф.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

Бачуріна Л. В.,

викладач кафедри іноземних мов

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІ АНГЛОМОВНІ ТА УКРАЇНСЬКОМОВНІ ЗАГОЛОВКИ НОВИН ПРО УКРАЇНУ: ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ І ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ

Ця наукова розвідка присвячена лінгвостилістичному аналізу заголовків актуальних новин, що висвітлюють російське вторгнення в Україну. Матеріалом дослідження слугували новини українського

суспільно-політичного інтернет-ЗМІ «Українська правда», а також британська та українська версії новинної агенції BBC. Мета наукового доробку полягає у виокремленні структурних, вербальних і стилістичних особливостей англомовних і українськомовних заголовків та використанні результатів дослідження в навчально-методичних матеріалах з теорії та практики перекладу. Зазначена мета передбачає виконання низки завдань:

- встановити лінгвостилістичні особливості заголовків;
- порівняти тональність англомовних і українськомовних заголовків;
- виокремити особливості перекладу заголовків;
- запропонувати принципи побудови навчально-методичних матеріалів для формування фахової компетентності майбутніх перекладачів.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених жанрово-стилістичним особливостям заголовків [1, 2, 3] як сильної позиції тексту [4, с. 95–106], зазначений предмет дослідження, на нашу думку, не втратив свою актуальність. Новизною цієї наукової розвідки є порівняння тональності (тобто емоційного складника) англомовних і українськомовних заголовків новин, встановлення культурно обумовлених особливостей вербальних і невербальних способів привернення уваги читачів до певної інформації, а також у практичному використанні отриманих результатів у підготовці фахівців з перекладу.

Лінгвостилістичний аналіз англомовних заголовків новин, присвячених війні в Україні, виявив використання традиційних культурно специфічних принципів і засобів, характерних для цього стилю: інформативного характеру представлення інформації (залучення конкретних даних і фактів), лінгвістичної компресії на всіх мовних рівнях, переважання односкладних речень, специфічного вживання часових форм дієслова тощо.

Детальний розгляд структури й семантики українських заголовків виявив домінування описового характеру представлення інформації, про що свідчить використання абстрактних іменників, описових прикметників, ідіом, гри слів, крилатих виразів. Граматична структура українських заголовків також має свою специфіку: безособові (переважно іменникові) та поширені речення, уточнювальні та пояснювальні члени речення.

Порівняльний аналіз заголовків до однакових новин в англомовному та українськомовному варіантах встановив, що в центрі англомовних заголовків є конкретні факти, що радше спонукає до раціонального сприйняття інформації. Водночас українські заголовки є більш емоційними та спираються на афективну лексику. Порівняймо заголовки до повідомлень про трагічну загибель у російському полоні журналістки Вікторії Роциної:

Ukrainian journalist, 27, who chronicled Russian occupation dies in prison. (1)

Наведений заголовок містить конкретну інформацію про вік жертви, що є типовим для англomовних і нехарактерним для українських новин, сферу діяльності Вікторії Роциної, пов'язану з її ув'язненням, а також повідомлення про смерть у полоні. При цьому заголовок не містить прямого звинувачення росіян у загибелі журналістки.

Натомість українські заголовки розставляють зовсім інші акценти:

«Її не можна було спинити». Історія журналістки Вікторії Роциної, яку вбив російський полон. (2)

In Memoriam: журналістка Вікторія Роцина, в якій було все, крім байдужості. (3)

У центрі наведених прикладів знаходиться інформація про особистісні якості жінки, використовуються спогади її знайомих, що дозволяє створити ефект близького знайомства із загиблою. Загальна тональність українських заголовків є більш емоційною і внаслідок прямих звинувачень росіян у цьому злочині.

Значні відмінності в стратегіях і тактиках побудови заголовків виявилися і в результаті порівняльного аналізу новинних заголовків британської та української версій BBC News. Наприклад:

'It's scary – but so's giving birth.': The female unit gunning down Russian drones. (1)

«Страшно. Але народжувати теж страшно». Як «Бучанські відьми» збивають російські шахеди. (2)

Український переклад заголовка містить слова-реалії, характерні для актуального соціально-культурного контексту в Україні («бучанські відьми», «шахе́ди»). Натомість англійський заголовок є більш узагальненим.

Окрім цього досить часто український та англійський заголовок можуть повністю відрізнитися, що спричиняє зміщення уваги читача та висвітлення абсолютно різних ракурсів проблеми:

Mystery of Russia's secret weapon downed in Ukraine. (1)

«Завбільшки, як винищувач»: аналітики пояснили збиття таємничого дрона РФ в Україні. (2)

Як бачимо, мета англomовного заголовка новини про збиття нового типу російського дрона полягає у створенні певної інтриги, оскільки головним словом, що відразу привертає увагу, є «*Mystery*» (таємничість). При цьому заголовок не розкриває, що ховається за цією таємничістю. Натомість український варіант заголовку має протилежну мету – заспокоїти читача, оскільки на передній план винесено опис цієї зброї та підкреслено факт, що спеціалісти змогли ідентифікувати та розібратися з цією проблемою. Цікавим прийомом є те, що семантика таємничості зберігається. Проте зміна порядку слів, тобто перенесення «таємничості» з початку в кінець речення знімає семантичне

напруження і навіть спричиняє оновлення значення: «таємничий» дрон постає вже як вивчений і тому не такий загрозливий.

Проведений лінгвістичний аналіз заголовків становить не тільки виключно філологічний інтерес, але й може мати практичне застосування для навчання письмового перекладу [5], јознайомленням з методикою перекладацького аналізу тексту, а також культурологічними аспектами перекладу.

Список використаних джерел:

1. Bronzan, N. C. *Headline writing with an NYT guru*, 2015. URL: <https://www.publicradio.org/podcast/item/headline-writing-with-nyt-guru> (дата звернення 15.10. 2024).
2. El Houssine El Fallaki *Transitivity Analysis of Newspapers' Headlines Depicting the Russian Attack on Ukraine*. *International Journal of Linguistics and Translation Studies*. Vol. 3, № 2. 2022. P. 72–85.
3. Potapenko S. *Globalising and localising translation strategies from rhetorical perspective: Rendering English headlines into Ukrainian*. *SHS Web of Conferences*. 2021. P. 1–14.
4. Кухаренко В. А. *Інтерпретація тексту*. Вінниця, 2004.
5. Черноватий Л. М. *Методика викладання перекладу як спеціальності*. Вінниця, 2013.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

1. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cy0g29w45p1o> (дата звернення 15.10.2024).
2. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian> (дата звернення 15.10.2024).
3. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/> (дата звернення 15.10.2024).